

ردپای خلاقان

آلیسون گوپینک^۱ پژوهشگر و نویسنده حوزه تفکر خلاق است. وی و بسیاری از صاحب‌نظران دیگر^۲ معتقدند که انسان در دوران کودکی از جمله خلاق‌ترین موجودات محسوب می‌شود. اما با بزرگ شدن و قرار گرفتن در نظام‌های آموزشی نادرست، رفته‌رفته خلاقیت و تفکر خلاق در او کم‌رنگ می‌شود. حال زمان آن است که از خود بپرسیم: «چرا کودکان خلاق‌تر هستند؟»

آلیسون گوپینک آزمایشی طراحی کرد تا این موضوع را مورد مطالعه قرار دهد. او و همکارانش جلوی کودکان ۲-۲ ساله کلم بروکلی و شیرینی

بذر خلاقیت

در شماره قبل به مطالعه این موضوع پرداختیم که چه‌طور باید خودمان را در موقعیت‌هایی قرار دهیم تا تفکرمان راه‌حل‌های خلاقانه‌ای را کشف کند و به ما نشان دهد. در این شماره قصد داریم به مبحث «میل به یادگیری» و نوع نگرش به آن بپردازیم و تأثیر آن را بر تفکر خلاق مطالعه کنیم.

یک خوراک فکر

کتاب «نخبگان چگونه نخبه می‌شوند؟» اثر مالکوم گلدون^۱، ترجمه خانم‌ها فرناز و فائزه عسگری، از جمله کتاب‌های درخشان در حوزه نحوه تفکر خلاق و تأثیر آن بر زندگی ماست. مالکوم گلدون که از مشهورترین نویسندگان و روزنامه‌نگاران حوزه موفقیت در جهان است و سه کتاب از مجموعه کتاب‌هایش جزو پرفروش‌ترین کتاب‌های بازار جهانی بوده‌اند، در کتاب «نخبگان چگونه نخبه می‌شوند؟» به این موضوع می‌پردازد که موقعیت فردی (موقعیت خانوادگی، مالی و...) هیچ‌کس تأثیری بر میزان موفقیت او ندارد، بلکه آنچه پراهمیت است، داشتن شخصیت یک نخبه است. وی برای این شخصیت پارامترهایی چون کنجکاوی، شناخت استعدادها و... را برمی‌شمارد. در واقع اگر شما ویژگی‌های شخصیتی یک نخبه را در خود افزایش دهید، رفته‌رفته شما نیز در مسیر موفقیت قرار می‌گیرید و استعدادهایتان شکوفا می‌شوند. لازم است دوباره تکرار کنیم که میل به یادگیری و کنجکاوی اصلی‌ترین ویژگی نخبگان به حساب می‌آید.

۱. نویسنده: مالکوم گلدون
ترجمه: فائزه عسگری و فرناز عسگری
۲. از جمله این افراد می‌توان به کن‌رابینسون اشاره کرد.
۳. Malcom T. Gladwell

خلاق جوانه بزند. شاید بتوان این موضوع را چنین نیز بیان کرد که: ندانستن مساوی با کم شدن خلاقیت است.»

پا جای پای خلاقان

در دنیای کنونی که دسترسی به اطلاعات از طریق اینترنت بسیار راحت و سریع است، کنجکاوی‌های ما نیز سریع‌تر به جواب می‌رسند. اما مهم‌تر از همه این است که روحیه کنجکاوی را در خودمان پرورش دهیم. به‌عنوان نمونه، علیرضا پاداش از کودکی نسبت به عکاسی صرفاً کنجکاو بود.

کنجکاوی مزبور وی را به این سمت برد که مدام در مورد عکاسان صاحب

نام ایران و جهان بخواند و همین اطلاعات اولیه او را در یک «موقعیت تفکر» قرار داد. عاقبت روزی یک دوربین برداشت و بقیه زندگی خودش را به عنوان یک عکاس حرفه‌ای ادامه داد. تاکنون عکس‌های او در چندین گالری عکس معروف به نمایش گذاشته شده است.

از او پرسیدم: «آنچه در عکس‌های شما کاملاً مشهود است، خلاقیت در کادربندی، سوژه، نور و... است. این خلاقیت از کجا ناشی می‌شود؟»

گفت: «خلاقیت از دانستن برمی‌آید. من ابتدا از روی کنجکاوی جذب یک موضوع می‌شوم. بعد مرتب در موردش می‌خوانم و عکس‌های سایر استادان را در موضوعات مشابه می‌بینم. بعد انگار چیزی در مغزم جرقه می‌زند و ایده‌های خلاق به ذهنم می‌رسند.»

شکلاتی قرار دادند. کودکان اول کلم بروکلی را برمی‌داشتند، مزه مزه می‌کردند و لبخند می‌زدند. بعد کمی شیرینی شکلاتی می‌خوردند و باز هم لذت می‌بردند و لبخند می‌زدند.

همین آزمایش روی نوجوان‌های ۱۵-۱۲ ساله هم اجرا شد. آن‌ها تا آن موقع کلم بروکلی نخورده بودند و مزه‌اش را نمی‌دانستند.

وقتی جلوی آن‌ها یک ظرف کلم بروکلی و یک ظرف شیرینی گذاشته شد، پس از چند دقیقه اغلبشان شروع به خوردن شیرینی شکلاتی کردند و اصلاً تمایلی به مزه کردن کلم بروکلی نداشتند.

این آزمایش می‌تواند موضوع تفکر خلاق و ارتباط آن را با میل به یادگیری برای ما روشن کند.

کودکان تمایل دارند، درباره هر چیزی اطلاعات جمع کنند؛ از مزه کلم بروکلی گرفته تا اینکه چرا پرنده‌ها پرواز می‌کنند. اما هر چه سن ما بیشتر می‌شود، کمتر تلاش می‌کنیم در مورد پدیده‌های مختلف با کنجکاوی اطلاعات جمع کنیم.

به همین خاطر است که در آزمایش بالا، اغلب نوجوان‌های ۱۵-۱۲ سال

اصلاً تلاشی برای مزه کردن کلم بروکلی نکردند. اگر خاطرتان باشد، در شماره پیشین به این موضوع پرداختیم که چه‌طور وقتی ذهنمان را در موقعیت‌های مختلف قرار می‌دهیم، تفکر خلاق پامی‌گیرد. مثلاً

وقتی داریم یک یخچال ۱۰۰ کیلویی را به زور در خانه جابه‌جا می‌کنیم، به ناگاه ذهنمان به این ایده می‌رسد که

کاش برای یخچال‌ها هم چرخ تعبیه کنیم تا جابه‌جایی آن‌ها ساده‌تر شود.

باید بگوییم که میل به یادگیری همواره سبب می‌شود، ما به

کنجکاوی تمایل داشته باشیم و درباره موضوع مورد نظرمان اطلاعات جمع‌آوری کنیم.

همین اطلاعات اولیه جمع‌آوری شده می‌تواند ذهن ما را در موقعیتی خاص قرار دهد و به دنبال آن تفکر